

Matrikkelforskriften - høringsuttalelse fra Storkommunegruppen (SKG).

1	Innledning.....	2
2	Utsatt ikrafttredelse av matrikkelloven.	2
3	Generelle kommentarer	2
3.1	Opprydding i forskriftens paragrafer.....	2
3.2	Ufullstendig forskrift	2
3.3	Tekniske krav	2
3.4	Lokal matrikkelmyndighet	3
3.5	Omstilling og kompetanseutvikling	3
3.6	Tilsyn.....	3
3.7	Gebyr for matrikkelføring	3
4	Spesielle kommentarer.	4
4.1	Enerett, kommunalt foretak	4
4.2	Godkjenningsordning foretak/landmåler.....	4
4.3	Anleggseiendom	5
4.3.1	Merknad til forskriftenes § 4-5:.....	5
4.3.2	Egen gnr/bnr -serie for anleggseiendom.....	5
4.3.3	Presisere grensesnittet mot seksjonering	5
4.3.4	Anlegg i sjø, hvordan stille krav om "fast og varig forankring"?	5
4.3.5	"Funksjonell enhet" (ev. utfyllende kriterier?).....	6
4.3.6	Etablering/ opprettelse av anleggseiendom i "eierløst" område.....	6
4.4	Umatrikulert grunn.	6
4.5	Jordsameie	6
4.6	Matrikkelnummer.	6
4.6.1	Sammenslåing av eksisterende matrikkelenheter	6
4.6.2	Offentlig veigrunn	7
4.7	Grensejustering.....	7
4.8	Arealoverføring	7
4.9	Føring av offentlige pålegg	7
4.10	Klage.....	8
4.11	Merknader som ikke kan knyttes til konkret forskriftsbestemmelse:.....	8
5	Immaterielle rettigheter	9

1 Innledning

Storkommunegruppen (SKG) for kart og oppmåling er et samarbeidsforum mellom kommunene Bergen, Bærum, Drammen, Fredrikstad, Kristiansand, Oslo, Stavanger, Trondheim og Tromsø. SKG har valgt å lage en felles høringsuttalelse til forskrift om eiendomsregistrering (matrikkelforskriften). Denne felles høringsuttalelsen vil ikke i detalj omtale de enkelte kapitler og paragrafer, men gi generelle kommentarer til det materiell som foreligger. Videre vil SKG omtale immaterielle rettigheter, og til sist vil man gi noen spesielle kommentarer til enkeltkapitler. I tillegg til denne felles høringsuttalelsen vil enkelte kommuner gi spesielle/ detaljerte innspill.

Gruppen har på de fleste punkter et samlet syn på forslaget til forskrifter som foreligger.

2 Utsatt ikrafttredelse av matrikkeloven.

Under henvisning til de generelle og spesielle kommentarene som kommer nedenfor anbefaler SKG at ikrafttredelse av loven ikke kommer før matrikkelen er klar og at fullstendige forskrifter og instruksjer er utarbeidet, samt at høring av disse er gjennomført.

3 Generelle kommentarer

SKG vil generelt påpeke at det er vanskelig å kommentere høringsutkastet på grunn av ufullstendig forskrift og at matrikkelsystemet ikke er ferdig. Matrikkelsystemets mulige innvirkning på forskriftene/ paragrafene vites heller ikke.

3.1 Opprydding i forskriftens paragrafer

Det anbefales en opprydding i paragrafene. Forskriftene bør ha samme nummerering som paragrafene i loven. Slik forslaget nå er utformet virker det meget forvirrende, lite oversiktlig og bærer preg av hastverksarbeid. Forskriften bør følge strukturen i loven ved at forskrift som gjelder en paragraf står samlet under denne. Likeledes bør kommentarer til den enkelte forskrift stå samlet under den paragraf den tilhører. Når ny lov skal innføres er det viktig at regelverket er lett å forstå og lett å finne fram i. I så fall vil muligheten for tvil og misforståelser bli minimalisert.

3.2 Ufullstendig forskrift

Matrikkelen er planlagt ferdigstilt og etablert for hele landet tidlig i 2008. Forskrift til en rekke sentrale paragrafer som f.eks arealoverføring, jordsameie, og umatrikulert eiendom er ikke utarbeidet. SKG forventer at disse forskriftene utarbeides snarest mulig, og i god tid før loven bli iverksatt. Det forventes at ny ordinær høring blir foretatt før iverksetting.

Likeledes må det utarbeides en supplerende forskrift til endringer i plan- og bygningsloven (PBL) som blir iverksatt samtidig med lov om eiendomsregistrering. Dette er spesielt viktig for de regler som omhandler den nye matrikkelenhetstypen anleggseiendom. Også for forskriftsendringer ihht PBL må høring gjennomføres. Diverse skjemaer er ikke utarbeidet. Forslag til skjemaer bør også sendes på normal høringsrunde.

3.3 Tekniske krav

Aktuelle standarder er ikke oppdatert iht dagens krav og målemetoder. Aktuelle standarder må være oppdatert samtidig med at loven og forskriftene trer i kraft.

3.4 Lokal matrikkelmyndighet

I Ot.prp. 70 kap 9.3.3 viser departementet i sine vurderinger til prinsippene i kommuneloven om kommunene sin rett til fritt å organisere sin virksomhet. En konsekvens av dette er at en bør være varsom med å stille krav til hvordan kommunene organiserer den lokale matrikkelmyndigheten og til realkompetansen i form av utdanning og erfaring til det aktuelle personellet som skal utføre registreringsoppgavene.

Lovens § 22, 6. ledd setter krav om at føring av matrikkelen bare kan utføres av person som er godkjent av departementet. Dette reiser en problemstilling i forhold til kommuneloven ved at en instans utenfor kommunen skal godkjenne hvem kommunen velger til å utføre de ulike oppgavene. Det er nødvendig at det blir utarbeidet rettleidende regler om kompetansekravene. Dette er nødvendig for å sikre kvaliteten på kommunene sitt registreringsarbeid og å ha som grunnlag for godkjenningsvedtakene og eventuell klage på Statens kartverk sine vedtak. Hjemmel for å utforme disse retningslinjene ligger etter vår mening i siste ledd i lovens § 22.

3.5 Omstilling og kompetanseutvikling

Lov om eiendomsregistrering vil medføre krav til en viss kompetanseutvikling før iverksetting. Dette gjelder både for myndighets- så vel som til tjenesteoppgavene. Opplæring bør normalt skje når alle forskrifter, matrikkelsystem m.m. er fastlagt og ferdig utviklet, likeledes at registreringsinstrukser foreligger.

Uansett hvilken organisasjonsmodell kommunen benytter, vil det når loven trer i kraft medføre betydelige endringer / omstillinger. Fra et fullstendig regelverk foreligger til loven trer i kraft blir det knapp tid. Man må både ta hensyn til de kommunale plan- og budsjettprosesser, og til de regler som gjelder ansattes medvirkning i endringsprosesser ihht hovedavtalen.

En omstilling til ny lov med forskrifter krever også utvikling av nye interne rutiner, slik at saksbehandlingen skal bli utført på en best mulig og sikker måte. Dette krever et nytt kvalitetssystem for både myndighets- og tjenesteoppgavene. Et nytt revidert kvalitetssystem kan først etableres etter at alt regelverk er på plass, og kvalitetssystemet må justeres i forhold til oppgaver ihht PBL og eierseksjonsloven.

Tiden det tar før et nytt fullstendig regelverk er på plass, tilsier at nytt kvalitetssystem for kommunene ikke vil være mulig å få utviklet før lovens iverksettelse.

3.6 Tilsyn

Tilsyn må innføres for å påse at bestemmelser i den nye loven skal overholdes. Det gjelder både tilsyn med matrikkelførere og landmålerforetak. Erfaringer fra PBL viser denne nødvendigheten, og standardhevingen man hadde forventet etter den store revisjonen av PBL viste seg å ikke komme. Statens kartverk bør være tilsynsmyndighet for å unngå at kommunen kommer i en dobbeltrolle.

3.7 Gebyr for matrikkelføring

Etter premissene i loven skal kommunen få dekket alle sine kostnader med arbeidene som lokal matrikkelmyndighet. Forskriftsutkastet kap 14 inneholder forslag til gebyr bare for avgrensede deler av de oppgaver som kommunen er pålagt som lokal matrikkelmyndighet. Det går ikke fram av merknadene at alle godtgjøringer for kommunen sine mange ulike arbeider etter loven skal dekkes ved gebyr på de gebyrenhetene som ligger i departementet sitt forslag. I forslaget §14-2 er det bare tatt med gebyrer for utskrift fra matrikkelen og ikke alle de andre arbeidene etter loven.

Det konkrete gebyrforslaget menes å ligge langt under selvkost for kommunene. Det etterlyses en dokumentasjon fra departementet om hvilken kalkyle som ligger til grunn for deres gebyrforslag. Det bør uansett utføres en selvkostberegning for matrikkelarbeidet,

eventuelt i samarbeid med KS. Selvkost bør baseres på enhetspriser slik dagens system virker og gebyrregulativet bør gjenspeile kostnadene med ulike typer oppgaver. Generelt sett mener SKG at det er uheldig og ulogisk å knytte kommunale gebyrsatser til rettsgebyret fordi rettsgebyret fastsettes av Stortinget uavhengig av kommunene og uavhengig av de oppgaver det gjelder og innholdet i disse. Dersom loven trer i kraft før matrikkelen er ferdigstilt bør reglene om gebyr i det minste ikke tre i kraft før matrikkelsystemet er iverksatt for hele landet.

4 Spesielle kommentarer.

4.1 Enerett, kommunalt foretak

§ 17-1 Særskilte bestemmelser om oppmålingsforretninger som kommunen utfører under kommunalt eneansvar

Forskrift til Matrikkelloven bør legge tilrette for fortsatt interkommunalt samarbeid, slik Delingsloven har gjort det, og slik Ot.prp. nr 70 (2004-2005) har formulert det under § 38 femte ledd, som gjelder kommunal enerett: "Kommunen kan organisere tenesta med egne tilsette, eller få tenesta utført av andre på sine vegne, *under dette som interkommunalt samarbeid.*"

Departementet synes å ha neglisjert dette under § 17-1, der det står:

(2) Kommunen kan bare påta seg oppdrag som skal matrikkelføres *i kommunen*

(6) Kommunen kan utføre oppdraget med egne ansatte, *eller la landmålerforetak godkjent etter matrikkelloven § 38 første ledd utføre oppdraget på kommunens vegne*

Kommuner som velger eneansvar – og ønsker tjenesten eksklusivt utført av en vertskommune, blir med dette avskåret fra det, med mindre vertskommunen *lar seg autorisere som landmålerforetak*

Vi mener derfor at (2) bør strykes, og at (6) eksempelvis kan formuleres slik:

(6) Kommunen kan utføre oppdraget med egne ansatte, la landmålerforetak godkjent etter matrikkelloven §38 første ledd utføre oppdraget, eller la en annen kommune med vedtatt forskrift om eneansvar utføre oppdraget, for eksempel som en vertskommunetjeneste.

4.2 Godkjenningensordning foretak/landmåler

SKG mener departementet bør etablere en godkjenningensmodell mer i tråd med PBL i stedet for den foreslåtte løsning med svært høye kompetansekrav til ansvarlig landmåler og like krav uansett oppdragets art. Inndeling i 3 tiltaksklasser bør være tjenlig også på eiendomsfaglig område og åpne for at tiltaksklasse 1 og 2 omfatter opptil 90 % av oppdragene. Ved særlig krav til for eksempel juridisk eller måleteknisk kompetanse kan en knytte til seg landmåler i godkjenningensklasse 3. Dette vil i tilfelle lette presset betydelig ved innføringen av ny Matrikkellov og bedre sikre at en også under ny lov kan nyttegjøre seg den kompetansen dagens utøver har etablert gjennom sitt arbeid med Delingsloven.

Hvis man går inn for en slik ordning er det viktig at man har klare retningslinjer for hvilke saker som skal være i de ulike klassene.

4.3 Anleggseiendom

Vi kan ikke se at forskriften utdyper loven i særlig grad på dette punktet og det gjør det vanskelig å kommentere forskriften. Reglene for etablering av anleggseiendom er uklare. Det kreves detaljerte og klare forskrifter på dette feltet. Vi kommer likevel med enkelte kommentarer og forslag under.

4.3.1 Merknad til forskriftenes § 4-5:

Det må foreligge tillatelse etter plan- og bygningslovens §93 bokstav h til å opprette anleggseiendom. Tillatelsen vil gjelde både eksisterende og planlagte anlegg. Av dette følger at det vil være plan- og bygningsmyndigheten i kommunen og ikke matrikkelmyndigheten som skal kontrollere om vilkårene for å opprette anleggseiendom er til stede før tillatelse blir gitt. Ved å følge de ordinære saksbehandlingsreglene i PBL, vil det ikke kunne skje noen fradeling med mindre overflateeiers interesser blir ivaretatt. Det som står i § 4-5 hører derfor logisk sett hjemme som forskrift til plan- og bygningsloven. PBL mangler i dag forskrifter for de nye typene søknadssaker som blir innført ved at loven endres. Disse forskriftene bør vel også på høring, og de må være på plass før lovendringen iverksettes.

4.3.2 Egen gnr/bnr -serie for anleggseiendom

Oslo- modellen er den mest kjente behandlingsmåte der etablering av anleggseiendom har skjedd/ skjer. Egne gnr/bnr - serie bør tillattes benyttet fordi det gir lett identifikasjon på dagens kartverk som ikke viser 3-D eiendommer.

Trondheim kommune reserverer seg for egne gnr/bnr-serier.

4.3.3 Presisere grensesnittet mot seksjonering

Av matrikkelovens §11 fremgår det at anleggseiendom ikke kan opprettes for bygning eller konstruksjon, eller del av bygning eller konstruksjon, som tjenlig kan etableres som eierseksjonssameie. I følge NOU 1999:1 pkt. 21.3.6 har lovutvalget fremhevet at det er viktig med klare kriterier for når kommunen skal tillate å opprette anleggseiendom framfor seksjonering. Kriteriene for å opprette anleggseiendom er uklare, og kan for eksempel skape tvil når det gjelder seksjonering av parkering i kjelleren under en bygning.

I den grad det er mulig å beskrive grensesnittet mot seksjonering, foreslås følgende:

- Objekt som skal betjene en enkelt eiendom skal seksjoneres.
- Objekt som skal betjene flere eiendommer, blir opprettet som anleggseiendom.

Det er svært viktig å få klare retningslinjer her da det ellers lett kan bli utøvet skjønn i kommunenes behandling, noe som fort kan føre til ulik praksis i de enkelte kommunene.

4.3.4 Anlegg i sjø, hvordan stille krav om "fast og varig forankring"?

Anleggseiendom i sjø må ikke kunne flyttes eller på annen måte løsrives fra det stedet den fysisk er opprettet på (koordinatbestemt). Dette vil i første rekke gjelde for anleggseiendom som er forankret til land eller sjøgrunn med tekniske konstruksjoner. En kunstig utfylt øy vil alltid kunne defineres som "fast og varig". Begrepet "varig" kan i forskriften gjøres tidsbegrenset, for eksempel et visst antall år.

4.3.5 "Funksjonell enhet" (ev. utfyllende kriterier?)

Av matrikkellovens § 11 fremgår det at en anleggseiendom skal være en selvstendig funksjonell enhet, klart og varig atskilt fra den eller de grunneiendommer eller anleggseiendommer den nye anleggseiendommen blir utskilt fra. At en anleggseiendom fremstår som en "funksjonell enhet" er viktig i forbindelse med omsetning, pantsetting og skattetakst. Når det gjelder fysiske avgrensing, må grensene tilsvare bygningens eller konstruksjonens yttergrenser med nødvendige tilpasninger. Anleggseiendommen må også driftsmessig kunne fungere som en separat enhet.

4.3.6 Etablering/ opprettelse av anleggseiendom i "eierløst" område.

Dette er en problemstilling som må avklares nærmere. Det er ulik oppfatning mellom Justis- og Miljøverndepartementet om at anleggseiendom, i "eierløst" område, må kunne opprettes uten at dette betraktes som en fradeling fra eiendommen på overflaten. Etablering/ opprettelse av anleggseiendom i "eierløst" område kan berøre overflateeiers interesser. Ved å foreta fradeling fra overflateeiendommen vil opprettelsen skje etter ordinære saksbehandlings- og kontrollregler (overflateeier blir innkalt som part og har dermed mulighet til å ivareta sine interesser). Klarere føringer bør gis.

4.4 Umatrikulert grunn.

Det er svært uheldig at det ikke står noe i forskriftens § 4.7. Slik forskrift bør utarbeides snarest. Det forekommer mye umatrikulert eiendom; både festetomter, utmark og gategrunn. Alle storbyene har gjennom mange år foretatt registrering av umatrikulert gategrunn. Det bør utarbeides alternative løsningsmodeller for kvalitetsoppdydding i grunnboka/ kartet for umatrikulert gategrunn. Registreringsnummer er blitt tildelt og registreringsbrev er utarbeidet over veiparseller. For enkelte byer er kommunale, riks- og fylkesveier registrert med egne gnr/bnr – serier. Dette bør tillates videreført fordi det gir lett identifikasjon på dagens kartverk. Det er dessuten ryddig å kunne skille mellom eiendommer som har eget grunnboksblad og eiendommer som ikke har eget grunnboksblad. Dette skillet er oversiktlig når de har forskjellige gårdsnummerserier.

4.5 Jordsameie

Merknad til § 3-8. Forbudet er trolig myntet på eksisterende jordsameier innen landbruket, men rammer alle typer realsameier. Forarbeidene beskriver jordsameie (jordfelleskap) som en egen form for realsameie, mens definisjonen i lovens § 5 d definerer matrikkelenheten *jordsameie* etter den generelle definisjon av realsameie. Forbudet i § 3-8 kommer derfor til å ramme også alle nye realsameier som opprettes. En rekke delingsvedtak etter plan- og bygningsloven gjelder areal som skal være felles for bestemte eiendommer, for eksempel parkeringsareal, lekeplasser, felles atkomster m.v. De registreres i dag som egne grunn-eiendommer. Forskriftene må avklare lovens begrepsbruk mht jordsameie og realsameie og hvordan matrikkelføringen skal fungere ved de respektive forhold.

4.6 Matrikelnummer.

4.6.1 Sammenslåing av eksisterende matrikkelenheter

Merknad til §5-1(2):

SKG er kritisk til forbudet mot å slå sammen matrikkelenheter med forskjellig gårdsnummer. Vi kan ikke se at forslaget er begrunnet og mener at forbudet kan føre til problemer med

hensyn til utvikling av eiendommer. De gamle gårdsgrensene har kun historisk verdi og bør ikke være til hinder for praktisk eiendomsutvikling.

Vi vil også peke på at reguleringsplaner ikke følger gårds- og bruksnummer - man vil derfor få mange tomter som går over flere gårdsnummer. Disse kan etter forslaget ikke slås sammen, noe som kan skape uoversiktlige eier- og panteforhold.

Vår erfaring er at den konkrete inndeling i gårdsnummer er gjort av praktiske hensyn og ikke bør "vernes" da den ikke nødvendigvis representerer en historisk verdi. F eks ble det ved overgang fra bymatrikkel til gårds- og bruksnummersystem opprettet gårdsnummergrenser i bykommunene som ikke gjenspeiler historiske gårder.

Departementets forslag til forbud i § 5-1(2) står dessuten i sterk kontrast til utvalgets uttalelser (NOU pkt 26.1) "Sammenføring er et viktig virkemiddel for å få en mer oversiktlig eiendomsstruktur. Utvalget har vurdert flere tiltak for å stimulere til mer sammenføring."

Hvis dette har noe med landbrukseiendommer å gjøre, bør det lages særbestemmelse for disse tilfellene.

4.6.2 Offentlig veigrunn

Egen gnr/bnr – serie anbefales av samme årsak som for anleggseiendom (se pkt. 4.3.2). Det er dessuten ryddig å kunne skille mellom eiendommer som *har* eget grunnboksblad og eiendommer som *ikke har* eget grunnboksblad. Dette skillet er oversiktlig når man har forskjellige gårdsnummerserier.

Trondheim kommune reserverer seg for egne gnr/bnr-serier.

4.7 Grensejustering

Reglene for grensejustering etter ny lov er slik utformet i forskriftsutkastet at kontroll av dokumentet før matrikulering kan bli en ny, potensielt tidkrevende oppgave for kommunene og det vil kreve betydelig matrikkelfaglig og kartfaglig kompetanse hos matrikkelfører.

Det er et krav i forskriftene at det opprettes et eget dokument hvor grensejusteringsarealene gis en nøyaktig beskrivelse og med underskrift av de aktuelle parter - en såkalt grensejusteringsprotokoll. En praksis med å søknadsbehandle grensejustering etter PBL har vist seg meget ryddig. Dagens praksis bør rutinemessig fortsette også etter at ny lov har trådt i kraft. SKG forutsetter at forholdet til PBLs bestemmelser ivaretas, og at dette dokumenteres av landmåler. Minimum bør erklæringen fra landmålerforetaket inneholde opplysninger / utregninger om grad av utnytting m.v.

Hvordan fastsettes verdigrunnlaget, må det tas en takst, er landmålerforetaket kapable til dette. Hva med kommuner som har enerett? Forholdet til panthavere er vesentlig her.

4.8 Arealoverføring

Siden arealoverføring er en ny sakstype, må forskriftene både være presise og uttømmende.

4.9 Føring av offentlige pålegg

Innføringen av matrikkeloven bør utstå til matrikkelsystemet er innført og er teknisk tilrettelagt for registrering og visning av pålegg, samt at nødvendige hjemler og rutiner i andre

særlover er etablert. Matrikkelen vil komme i vanry dersom det går flere år før bebuda innhold lar seg gjenfinne i Matrikkelen - i hele landet!

Det er vanskelig å ha tiltro til at lovgivers ambisjonsnivå om massiv matrikulering av pålegg kan oppfylles, dersom det ikke kommer mer presise pålegg/melderutiner/sletterutiner i de enkelte særlover.

Pålegg som gjelder grunn har liten verdi som informasjonsbærer og for saksbehandling hvis de ikke er lagt inn på kartet. Det forventes at Statens kartverk utarbeider rutiner for slik presentasjon slik at dette blir håndtert likt.

Registrering av pålegg vil utvilsomt være svært arbeidskrevende. Nytteverdien bør derfor være i samsvar med innsatsen. Dersom kvalitet, fullstendighet og ajourføring av påleggsdataene ikke kommer opp på et hensiktsmessig nivå, vil opplysningene ikke ha særlig samfunnsnytte eller troverdighet og bør heller begrenses til ett sett basisdata (bl.a. veiretter).

Skal påleggsdataene bli registrert og vedlikeholdes for å oppnå akseptabel kvalitet, må Matrikkelfører for det aktuelle pålegget gis rammevilkår for å kunne utføre denne oppgaven. Arbeidsmessig kan dette sammenlignes med føring av heftelser i grunnboka.

Ansvar for å ajourføre disse dataene, må også tydeliggjøres. I kommentaren til § 11-1 står det at kommunen skal slette innfridde pålegg av eget tiltak. Da må det klargjøres hvordan kommunens matrikkelfører sikres varsel om pålegg som skal slettes.

4.10 Klage

Merknad til kapittel 19: SKG synes bestemmelsene om klage er blitt svært uoversiktlig. Som bruker av regelverket må man lete i mange kilder for å finne svar på sentrale spørsmål som hva som kan påklages og til hvilket tidspunkt.

Det oppstår også vanskelige vurderinger med hensyn til hvilke avgjørelser som skal påklages som forvaltningsklage og hvilke som skal angripes etter alminnelige sivilrettslige regler. Videre er avgrensningen mot prosessledende beslutninger uklar.

Dersom ikke forskriften endres, legger vi til grunn at det fra sentralt hold utarbeides rundskriv om klagebehandling før loven trer i kraft.

4.11 Merknader som ikke kan knyttes til konkret forskriftsbestemmelse:

Merking, innmåling og matrikkelføring av grenser som fastsettes av domstolene:

SKG er enig med departementet i at det bør være samme krav til merking og innmåling av grenser fastsatt av de ordinære domstolene som av jordskifteretten. Vi registrerer imidlertid at departementet ikke foreslår å stille slike krav til de ordinære domstolene når det gjelder grensetvister.

Departementet foreslår i stedet en administrativ instruks til domstolene om å sende melding til vedkommende kommune når de fastsetter grenser. I tillegg bør det presiseres overfor domstolene at de legger vekt på å utforme premisser på en slik måte at det er kurant for et

landmålerforetak i ettertid å foreta merking og måling med tanke på matrikkelføring.

SKG er enig i at det er et godt alternativ om domstolene som rutine fikk hjelp av en kvalifisert landmåler som sakkyndig under rettssaken, og som under befaring i marken utfører nødvendig fagmessig merking og måling.

5 Immaterielle rettigheter

Det henvises til vedlegg fra Oslo kommune; notat datert 23. juni 2006 fra Bull & CO Advokatfirma AS med vedlegg.